

Krzysztof DUZINKIEWICZ

URZĄD KOMUNIKACJI ELEKTRONICZNEJ DELEGATURA W ZIELONEJ GÓRZE

Wirtualna Sieć Prywatna

mgr Krzysztof DUZINKIEWICZ

Absolwent Wydziału Matematyki Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz studiów podyplomowych na Wydziale Elektrotechniki Informatyki i Telekomunikacji UZ.
Pracownik Urzędu Komunikacji Elektronicznej Delegatury w Zielonej Górze na stanowisku starszy specjalista w zakresie administracji informatycznych zasobów lokalnych, badań w ramach kontroli rynku wyrobów oraz kontroli przedsiębiorców telekomunikacyjnych.

e-mail: k.duzinkiewicz@uke.gov.pl

Streszczenie

W artykule przedstawiono technologie wirtualnych sieci prywatnych (VPN) na przykładzie oprogramowania OpenVPN. Opisano instalację, konfigurację serwera VPN zaimplementowanego na linuxowym routerze oraz klientów pod systemem operacyjnym Windows. Opisano aspekty związane z bezpieczeństwem przesyłania otwartym kanałem zaszyfrowanych informacji i zasady działania protokołu SSL

Słowa kluczowe: VPN, SSL, algorytm DH, CA

Virtual Private Network

Abstract

The technologies of virtual private network (VPN) were introduced in the article under the example of software called OpenVPN. Both the VPN installation and the configuration of the server, which were implemented on linux router and users under the Windows system, were described. The safety aspects of sending a coded information through an open channel and the principle of SSL protocol operation were described as well.

Keywords: Virtual Private Network, Secure Socket Layer, algorithm Diffie-Hellmana, Certificate Authority

1. Wstęp

Technologia VPN – Wirtualna Sieć Prywatna (*ang. Virtual Private Network*) w założeniu powstała w celu umożliwienia bezpiecznego dostępu do zasobów i aplikacji korporacji pracownikom korzystającym z domowych niezabezpieczonych sieci internetowych [1]. Połączenie VPN określa się również jako wirtualny tunel łączący komputery, sieci lokalne LAN za pośrednictwem publicznych sieci internetowych. Przesyłane dane w ramach tunelu są szyfrowane za pomocą algorytmów szyfrujących w celu zwiększenia bezpieczeństwa. Sieć VPN istnieje tylko jako struktura logiczna w ramach sieci publicznych, ale stacje końcowe w ramach połączenia tunelowego działają tak, jakby były w jednej sieci lokalnej.

2. Podstawy teoretyczne

2.1. OpenVPN

Jednym z rozwiązań wirtualnych sieci prywatnych jest projekt OpenVPN stworzony przez Jamesa Yonana w ramach wolnego oprogramowania opartego na licencji GPL (*ang. General Public License*), oprogramowanie jest darmowe a kod programu otwarty [2].

Projekt jest dostępny dla wielu systemów operacyjnych i pod różne platformy, między innymi również system operacyjny Windows XP. Cały pakiet składa się z jednego kodu binarnego dla klienta i serwera, pliku konfiguracyjnego, plików kluczy i certyfikatów.

Pod względem topologii wirtualnej sieci pakiet OpenVPN oferuje dwa typy konfiguracji: tryb router - połączenie jeden do jednego (klient-serwer) oraz tryb bridge - połączenie wielu klientów do jednego serwera. Pakiet OpenVPN do szyfrowania połączeń nie wykorzystuje protokołów IPsec, ale korzysta z biblioteki OpenSSL opartej na protokole TLS (*ang. Transport*

Layer Security) mającym na celu zapewnienie poufności i integralności transmisji danych. Protokół TLS przyjęty został jako standard w Internecie i jest rozwinięciem protokołu SSL (*ang. Secure Socket Layer*) stworzonego do bezpiecznego połączenia. Biblioteka OpenSSL zawiera mechanizmy kryptograficzne, a także zestaw narzędzi do generowania kluczy i certyfikatów.

2.2. Protokół SSL

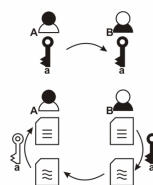
Algorytmy szyfrujące możemy podzielić ze względu na sposób użycia kluczy na dwa podstawowe typy [3]:

2.2.1. Szyfrowanie symetryczne

Algorytm posługujący się tym samym kluczem przy szyfrowaniu i deszyfrowaniu informacji. Jest to metoda szyfrowania znana od dawna i polega na uzgodnieniu przez strony tajnego klucza szyfrującego (schematu kodowania). Współcześnie tego typu metody kryptograficzne są bardziej zaawansowane i używają skomplikowanych operacji bitowych; zaletą jest ich szybkość (w małym stopniu zmniejszając przepustowość kanału transmisyjnego), ale niewątpliwie wadą jest problem dystrybucji klucza prywatnego.

2.2.2. Szyfrowanie asymetryczne

Używana jest para kluczy - klucz publiczny jawny oraz klucz prywatny znany tylko właścicielowi (rys.1). Klucze te generowane są algorytmem, który opiera się na problemie faktoryzacji dużych liczb pierwszych, gdzie rozłożenie na czynniki iloczynu dużych liczb jest stosunkowo trudne obliczeniowo.

Użytkownik A generuje dwa klucze – prywatny i publiczny, klucz publiczny wysyła jawnym kanałem do użytkownika B.

Użytkownik B wysyła zaszyfrowaną informację do użytkownika A za pomocą klucza publicznego otrzymanego od niego wcześniej.
Użytkownik A deszyfruje zakodowaną informację własnym kluczem prywatnym.

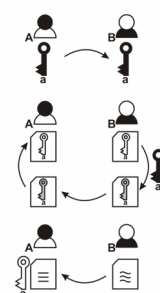
Rys.1. Poglądowy schemat kryptografii asymetrycznej (źródło: autor)

Fig.1. Diagram of asymmetric cryptography (source: author)

Rozwiązany zostaje problem dystrybucji kluczy, ale kodowanie i dekodowanie informacji jest złożone i wymaga dłuższych czasów do przeprowadzenia obliczeń, niż w przypadku kryptografii symetrycznej.

2.2.3. Szyfrowanie mieszane

Jest to metoda kryptograficzna, która łączy zalety obu metod kryptografii symetrycznej i asymetrycznej (rys.2). Stosując odpowiednio długie klucze można zwiększyć dowolnie bezpieczeństwo zaszyfrowanych informacji algorytmami symetrycznymi, ale pozostaje w dalszym ciągu problem uzgodnienia kluczy, dlatego opracowano bezpieczny sposób ich dystrybucji.

Użytkownik A dystrybuje klucz publiczny, który otrzymuje użytkownik B, proces może być odwrótny, istotny jest fakt uzgodnienia klucza publicznego przez obie strony.

Użytkownik B wysyła swój klucz prywatny zakodowany uzgodnionym wcześniej kluczem publicznym i wysyła do użytkownika A

Użytkownicy dalej przesyłają informacje zakodowane algorytmem symetrycznym korzystając z klucza prywatnego przesłanego wcześniej bezpiecznym algorytmem asymetrycznym.

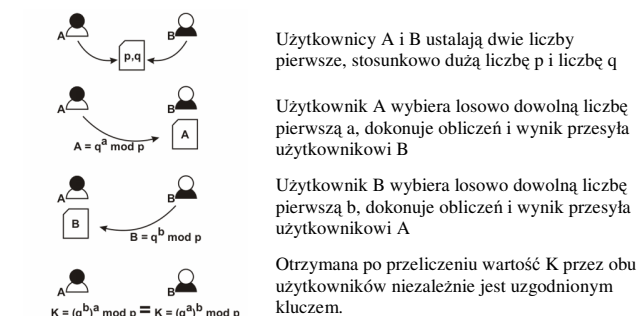
Rys.2. Poglądowy schemat kryptografii mieszanej (źródło: autor)

Fig.2. Diagram of mixed cryptography (source: author)

Przedstawiona metoda kryptograficzna sprowadza się do bezpiecznego uzgodnienia, dystrybucji klucza prywatnego i dalej przesyłania informacji zaszyfrowanych algorytmem symetrycznym.

2.2.5. Protokół Diffiego-Hellmana (DH)

Nazwa protokołu pochodzi od nazwisk twórców algorytmu (rys.3), powstał w celu rozwiązania problemu uzgodnienia i bezpiecznej dystrybucji kluczy prywatnych przez jawny kanał.

Rys.3. Poglądowy schemat algorytmu DH (źródło: autor)
Fig.3. Diagram of cryptography DH (source: author)

Analizując przedstawiony przykład znalezienie wartości losowo wybieranych liczb pierwszych a lub b stosunkowo długich (1024 bitów), które nie są ujawniane i znając pozostałe parametry przesyłane otwartym kanałem nie jesteśmy w stanie dysponując dzisiejszą mocą obliczeniową komputerów wyznaczyć tych liczb – jest to tzw. dyskretny problem logarytmiczny Diffiego-Hellmana.

2.2.4. Certyfikat autentyczności (CA)

Certyfikat autentyczności (*ang. certificate authority*) rozwiązuje problem autentyfikacji kluczy publicznych, może istnieć jednak obawa ze dystrybuowany jawnym kanałem klucz publiczny może być narażony na ataki, dlatego aby zapewnić integralność został wprowadzony mechanizm przechowujący klucze publiczne – „zaufana instytucja” – baza przechowująca certyfikaty kluczy publicznych; jest to zbiór określonych danych jednoznacznie identyfikujących daną jednostkę (komputer, osobę, sieć korporacyjną) i zawiera pola typu:

- nazwę certyfikowanego obiektu,
- identyfikator obiektu,
- klucz publiczny obiektu,
- czas ważności (wygaśnięcia),
- nazwę wystawcy certyfikatu,
- identyfikator wystawcy,
- podpis wystawcy - jednoznaczny skrót całego certyfikatu zaszyfrowany przy pomocy klucza prywatnego wystawcy.

Podsumowując protokół SSL jest implementacją przedstawionych metod szyfrowania, ustandaryzowanym zestawem algorytmów i schematów zapewniających bezpieczny kanał przesyłania danych otwartym kanałem – Internetem, a biblioteka OpenSSL zawiera wszystkie metody, mechanizmy do generowania klucza publicznego, wystawiania certyfikatu poświadczającego ważność klucza publicznego, generowania kluczy prywatnych dla użytkowników biorących udział w sesji, czy w końcu dystrybucję kluczy, autoryzację, nawiązanie połączenia i wymianę danych.

3. Zastosowanie praktyczne OpenVPN

W przedstawionym przykładzie rolę serwera pełni router z systemem linuxowym, natomiast klienci są uruchomieni na komputerach pod systemem Windows.

3.1. Instalacja pakietu OpenVPN pod systemem WinXP

Pakiet [openvpn-2.0.9-gui-1.0.3-install.exe](http://openvpn.se/download.html) można pobrać ze strony projektu <http://openvpn.se/download.html>. Dystrybucja

zawiera bibliotekę OpenSSL, nakładkę graficzną oraz moduł do generowania i zarządzania certyfikatami i kluczami.

Wybieramy instalowany opcjonalnie (domyślnie wyłączony) moduł My Certificate Wizard. W trakcie instalacji potwierdzamy instalację wirtualnej karty sieciowej *TAP-Win32 Adapter V8*, w połączeniach sieciowych dodane zostaje nowe połączenie lokalne, którego nazwę zmieniamy na OpenVPN.

3.2. Konfiguracja wstępna OpenSSL

- zmieniamy rozszerzenie plików:
`C:\Program Files\OpenVPN\easy-rsa\openssl.cnf.sample` na `openssl.cnf`
- edytujemy zmienne pliku `vars.bat`:
`set KEY_DIR=keys` – katalog główny
`set KEY_SIZE=1024` – długość klucza
oraz ustawienia regionalne
`set KEY_COUNTRY=PL`
`set KEY_PROVINCE=lubuskie`
`set KEY_CITY=ZielonaGora`, itd.
- tworzymy w katalogu *easy-rsa* katalog *keys*
- tworzymy w tym katalogu dwa pliki *index.txt* i *serial*.
- plik *serial* edytujemy wpisując *00*.
- uruchamiamy z interpretera poleceń CMD plik *vars.bat*.

3.3. Generowanie kluczy i certyfikatów:

dla serwera

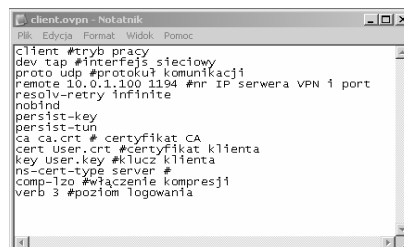
- *ca.cert*, *ca.key*,
- uruchamiamy *build-ca.bat* otrzymujemy w katalogu *keys* certyfikat wystawcy oraz klucz publiczny wystawcy,
- *dh1024.pem*,
- uruchamiamy *build-dh.bat* otrzymujemy klucz DH, protokół do uzgadniania kluczy prywatnych,
- *server.cert*, *server.key*,
- uruchamiamy z parametrem *build-key-server.bat server*, w trakcie generowania podajemy hasło do klucza oraz potwierdzamy podpisanie klucza prywatnego serwera (bramy) przez CA, otrzymujemy certyfikat i klucz prywatny serwera,

dla klienta(ów)

- *user.req*, *user.key*,
- do wystawienia certyfikatów i kluczy dla klientów sieci VPN uruchamiamy aplikację do wystawiania wniosków o wydanie certyfikatu (My Certificate Wizard) w polu Common Name podajemy nazwę użytkownika, pozostałe pola muszą być wypełnione analogicznie jak przy generowaniu CA oraz wskazujemy katalog *keys* - otrzymujemy klucz prywatny klienta oraz wniosek o wystawienie certyfikatu *user.req*,
- *user.cert*,
- uruchamiamy z parametrem *build-key.bat user* i podpisujemy przez CA, otrzymujemy certyfikat klienta,

3.4. Konfigurowanie klienta VPN pod Windows XP

- kopiujemy z katalogu `...sample-config` plik *client.ovpn* do katalogu `...config` oraz edytujemy (rys.4)

Rys. 4. Plik konfiguracyjny klienta VPN (źródło: zrzut ekranowy)

Fig.4. The configurational file of the customer VPN (source: print screen)

- w katalogu powinny się również znaleźć: certyfikat wystawcy CA, certyfikat i klucz klienta.

3.5. Uruchomienie klienta VPN

Klienta VPN można uruchomić ręcznie lub może się uruchamiać automatycznie zmieniając typ uruchomienia OpenVPN na automatyczny po starcie systemu. W trakcie zestawienia połączenia tunelowego pytani jesteśmy o hasło do certyfikatu *user.cert*, dlatego w przypadku połączenia automatycznego musimy wpisać do klucza na stałe, wykonując polecenie:

```
openssl rsa -in user.key -out user1.key
```

nie zapominając o podmienieniu *user.key* nowym *user1.key*, oczywiście zmieniając nazwę pliku na poprzednią.

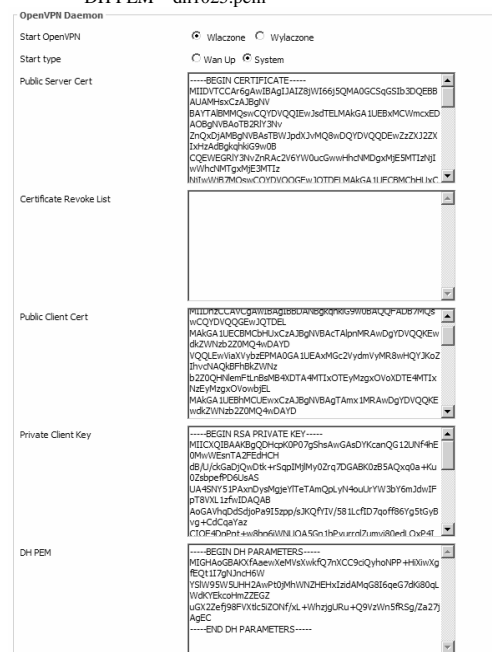
3.6. Instalacja OpenVPN na routerze pracującym pod systemem linuksowym

Instalacja pakietu OpenVPN na routerze z systemem linuksowym, który ma możliwość zastąpienia oryginalnego firmware dostarczonego przez producenta urządzenia na firmware dd-wrt, który można pobrać ze strony <http://www.dd-wrt.com>. Należy wybrać wersję, która ma zaimplementowany pakiet VPN (dd-wrt.v24_vpn).

3.7. Konfiguracja serwera VPN

W routerze w zakładce Services (rys.5) w sekcji OpenVPN Demon ustawiamy Start OpenVPN na włączony i kopiujemy odpowiednio zawartości plików od -----BEGIN CERTIFICATE----- do -----END CERTIFICATE----- następująco:

- Public Server Cert – ca.cert
- Public Client Cert – server.cert
- Private Client Key – server.key
- DH PEM – dh1025.pem

Rys.5. Konfiguracja serwera VPN (źródło: zrzut ekranowy)
Fig.5. The configuration of the server VPN (source: print screen)

Natomiast w sekcji OpenVPN Config zawarta jest konfiguracja serwera:

```
mode server – tryb pracy
proto udp – protokół
port 1194 – port
server-bridge 10.0.2.1 255.255.255.0 10.0.2.2 10.0.2.10 – IP
serwera VPN, maska oraz zakres DHCP przydzielanych
adresów klientom,
dev tap0 – interfejs
keepalive 15 60 – co 15 s wysyłany ping testowy po 60 s w
wypadku braku odpowiedzi restart demona VPN,
verb 3 – poziom logowania,
comp-lzo – kompresja włączona
client-to-client – routing pomiędzy klientami sesji VPN
```

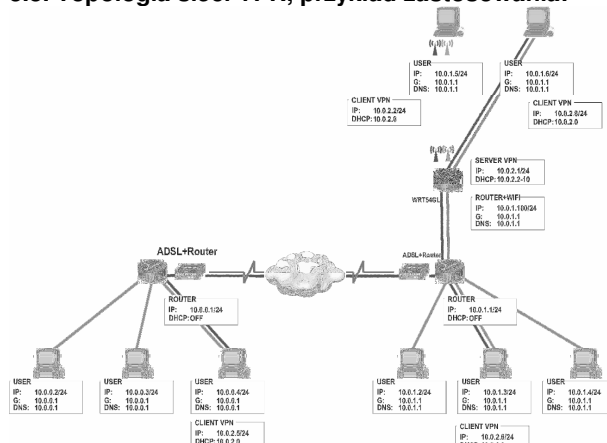
```
duplicate-cn – wielokrotne połączenie klientów z tym samym
certyfikatem
tls-server – wymiana kluczy przed zestawieniem tunelu jest
szyfrowana
ca ca.crt – certyfikat CA
dh dh.pem – protokół uzgadniania kluczy prywatnych
cert cert.pem – certyfikat serwera (bramy)
key key.pem – klucz prywatny serwera
```

Pozostaje jeszcze ustawienie automatycznego uruchamiania Daemona VPN (rys.6.) (Administracja, Polecenia):

```
Startup
openvpn --mktun --dev tap0
brctl addif br0 tap0
ifconfig tap0 0.0.0.0 promisc up
sleep 3
/usr/sbin/iptables -I INPUT -p udp --dport 1194 -j ACCEPT
ntpcclient 150.254.183.15
cd /tmp/openvpn
openvpn --config openvpn.conf --daemon
```

Rys.6. Automatyczne uruchomienie serwera VPN (źródło: zrzut ekranowy)
Fig.6. Automatic starting the server VPN (source: print screen)

3.8. Topologia sieci VPN, przykład zastosowania:

Rys.7. Topologia sieci VPN – przykładowe rozwiązanie (źródło: autor)
Fig.7. The topology of the net VPN - the example solution (source: author)

Dostęp do serwera VPN z poza segmentu sieci LAN (rys.7), w której znajduje się serwer OpenVPN jest możliwe przez uruchomienie na routerze ADSL tej sieci usługi zarządzania zmieniającym się adresem IP - Dynamic Domain Name System (DDNS) używając nazwy domeny zamiast adresu IP. Jak również musi być otwarty i przekierowany na routerze ADSL port, na którym klient VPN zlokalizowany w innej sieci zestawia połączenie tunelowe z serwerem VPN (port udp 1194 -> 10.0.1.100)

4. Wnioski

Intencją artykułu nie była szczegółowa analiza kryptograficzna, a jedynie w bardzo skróty sposób pokazanie mechanizmów bezpiecznej komunikacji otwartym kanałem, oraz przedstawienie technologii VPN – mechanizmu który praktycznie małym nakładem finansowym pozwala tworzyć sieci VPN na dostatecznie dużym poziomie bezpieczeństwa. Przedstawiona w przykładzie topologia sieci VPN oczywiście nie wyczerpuje możliwości zastosowania i konfiguracji. Doświadczenie zawodowe autora z przeprowadzonych kontroli operatorów telekomunikacyjnych a szczególnie sieci WiFi pokazuje, że sieci takie są słabo zabezpieczone. Użytkownicy korzystający w szczególności z sieci radiowych są narażeni na ataki osób trzecich, a ich własne zasoby dyskowe są nieświadomie udostępniane.

5. Literatura

- [1] Marek Serafin: Sieci VPN. Helion, Warszawa 2008
- [2] <http://openvpn.se>
- [3] Praca zbiorowa. Vademecum Teleinformatyka I-III. IDG, Warszawa 2004